

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

DREPT PENAL

CURRICULUM

AUTORI:

Sergiu BRÎNZĂ,
doctor habilitat în drept, profesor universitar
Valeria ȘTERBEȚ,
doctor în drept, judecător la Curtea Constituțională
Adriana EȘANU,
doctor în drept, conferențiar universitar

CHIȘINĂU – 2012

I. PRELIMINARII

Atitudinea lucidă de respect față de legea penală reprezintă o condiție hotărâtoare a întăririi continue a statului de drept și a ocrotirii eficiente a valorilor sociale care stau la baza societății la etapa actuală. Adoptarea unei noi legi penale a constituit un pas semnificativ în efectuarea reformei de drept, în perfecționarea sistemului de protecție a drepturilor și libertăților cetățeanului și în defetșizarea acestei legislații.

Profundele transformări social-economice pe care societatea le-a cunoscut în evoluția sa au marcat, cum era și firesc, în mod direct și evoluția dreptului penal. O tendință în planul evoluției dreptului a fost și este apariția unor norme și instituții noi în cadrul ramurilor de drept ce formează sistemul dreptului. Dreptul penal material, la rîndul său, a fost și el marcat de schimbările produse în realitatea socială. Ținînd cont de faptul că prin intermediul normelor dreptul penal protejează în modul cel mai eficace ordinea de drept și, pe cale de consecință, ordinea socială, se recunoaște că această ramură a dreptului reprezintă în cadrul sistemului unitar mijlocul principal de apărare a celor mai importante valori sociale.

Din această perspectivă, obiectivul prioritar al formării profesionale a judecătorilor și procurorilor trebuie să devină aprofundarea cunoștințelor teoretice și practice privind instituțiile dreptului penal și aplicarea corectă a acestora. Formarea profesională trebuie să țină seama de dinamica procesului legislativ și constă, în principal, în cunoașterea și aprofundarea legislației interne, a documentelor europene și internaționale la care Republica Moldova este parte, a jurisprudenței instanțelor judecătorești și a Curții Constituționale, a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a altor asemenea instrumente de interes cardinal.

Luînd în considerație cele menționate, documentul de față, curriculumul la disciplina Drept penal, se axează pe trei niveluri comportamentale, cu un grad divers de complexitate: *cunoaștere, aplicare, integrare*. Nivelul cunoaștere presupune acumularea cunoștințelor teoretice, formarea bazei conceptuale în domeniul Dreptului penal. Aplicarea presupune formarea abilităților tipice disciplinei Drept penal, dezvoltarea capacităților. Integrarea presupune formarea capacității de transfer al cunoștințelor teoretice și al abilităților practice în situații atipice, soluționarea situațiilor de problemă, rezolvarea unor sarcini cu un grad sporit de complexitate, manifestarea atitudinilor personale față de diverse activități. Nivelul comportamental de integrare constituie finalitatea procesului de învățămînt la disciplina Drept penal, formată prin realizarea obiectivelor de cunoaștere și aplicare.

În momentele de cotitură ale istoriei, în conjunctura de tranziție de la un stat autoritar spre un stat democratic, structura dreptului penal este supusă unei metamorfoze inevitabile. Desigur, dreptul penal în ansamblul său este dinamic, adică în continuă schimbare. Dar, dacă în Partea Generală ritmul schimbărilor este mai lent, normele ce compun Partea Specială a dreptului penal se caracterizează printr-un dinamism mai accentuat. Din această perspectivă, concepția de predare a disciplinei „Drept penal” trebuie să dovedească spirit prospectiv, astfel încît să

propună nu doar viziunea asupra actualelor probleme care însoțesc cercetarea naturii juridice a diverselor fapte infracționale.

În context, curriculumul la modulul „Drept penal” se prezintă ca un document de politică educațională și, în același timp, drept un instrument juridic ce sintetizează stadiul gândirii juridico-penale în societatea moldovenească. El reprezintă o strategie viabilă de dezvoltare a învățământului juridico-penal, anticipând în acest mod tendințele specifice celui de-al III-lea mileniu.

Nu poți cere audientului în permanență cunoaștere și precizie fără a-i oferi în schimb un resort funcțional și temeinic, care să-i emuleze capacitățile de interpretare reproductivă, analiză, sinteză, argumentare, valorizare și elaborare de noi idei. Tocmai reieșind din necesitatea prevenirii unor asemenea disfuncționalități se propune un model eficient de orientare a tehnologiilor și strategiilor didactice în învățământul juridico-penal, un reputat indicator de analiză a rezultatelor, de evaluare a randamentului de studiu al materiei. În acest sens, curriculumul este conceput ca document reglator ce determină competențele profesionale necesare integrării în câmpul muncii. Conștienți de faptul că „Dreptul penal” constituie una din disciplinele fundamentale pentru viitorii procurori și judecători, autorii curriculumului au acordat suficientă atenție nu doar ideii de acumulare a cunoștințelor teoretice, dar și celei de formare a abilităților tipice domeniului de activitate, precum și a capacității de a transfera cunoștințele teoretice și abilitățile practice în situații nestandarde.

Din această perspectivă, studiul disciplinei este orientat spre: familiarizarea audienților cu importanța și valorile promovate de știința dreptului penal; cultivarea spiritului de respect pentru lege; familiarizarea cu modificările și completările din legislația în vigoare; valorificarea deplină a potențialului intelectual al audientului; prezentarea practicii judiciare relevante în sensul unei bune asimilări a doctrinei penale; formarea abilităților practice ale viitorilor procurori și judecători; lărgirea orizontului intelectual al viitorilor procurori și judecători.

Formarea profesională a judecătorilor și procurorilor se canalizează pe următoarele direcții: realizarea unor programe de formare profesională moderne și flexibile (care presupun, în special, atât eliminarea progresivă a metodologiei de examinare care verifică abilitățile de memorare, cât și personalizarea programelor de formare); accentuarea pregătirii practice a audienților; formarea profesională a judecătorilor și procurorilor astfel încât să facă față provocărilor presupuse de preaderarea la Uniunea Europeană, dar și de modificarea pe care o suferă dreptul intern ca urmare a presiunii jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

În acest sens, prin prelegerile, organizate în baza curriculumului de față, se urmărește fixarea cadrului general al instituțiilor dreptului penal, pe baza teoriei și a practicii unitare statornicite de Curtea Supremă de Justiție, Curtea Constituțională și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Se va realiza o caracterizare de ansamblu a legii penale în vigoare, o examinare comparativă a noilor instituții introduse atât în Partea Generală a Codului penal, cât și în Partea Specială a acestuia. În același registru concepțional, se va întreprinde o analiză a soluțiilor ce se impun în rezolvarea cazurilor concrete deduse judecății.

Discuțiile din cadrul seminarelor presupun: soluționarea unor dosare; întocmirea unor referate, care cuprind un examen teoretic al practicii judiciare privind unele soluții controversate; formularea de recomandări privind actualizarea unor hotărâri explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție etc. De asemenea, se va acorda atenție prioritară: soluționării de spețe; redactării de rechizitorii și hotărâri; realizării de îndrumări metodice de calificare a unor categorii de infracțiuni; elaborări de referate, axate pe studiul unor probleme cu o pronunțată actualitate practică etc. Prin intermediul acestor sarcini se testează capacitatea de interpretare și de aplicare corectă a legii penale, spiritul de analiză și sinteză și, nu în ultimul rând, însușirea, în scopul folosirii corecte, a termenilor tehnico-juridici de specialitate.

Cît privește evaluarea disciplinei, aceasta va cunoaște trei ipostaze: evaluarea curentă (în cadrul fiecărui seminar); evaluarea sumativă periodică (realizarea cu prilejul finalizării studiului unei sau mai multor instituții ale dreptului penal); evaluarea sumativă finală (care presupune verificarea în ansamblu a aptitudinilor însușite pe parcursul semestrului de studii).

Răspunsurile verbale sau scrise ale audienților trebuie să demonstreze abilitatea de a aplica cunoștințele teoretice în practică. Audientul trebuie să prezinte formulări juridice precise, să-și enunțe lizibil și clar ideile și concepțiile. Urmează a se reieși din faptul că circumstanțele faptice, expuse de către formator cu prilejul evaluării, sînt stabilite. Oricare derogări de la aceste circumstanțe trebuie special menționate și motivate.

Răspunsurile la întrebări și soluționarea spețelor trebuie să fie desfășurate, fundamentate teoretic, să conțină referințe la punctele concrete ale hotărârilor explicative în materie ale Plenului Curții Supreme de Justiție. După necesitate, pot fi invocate prevederile relevante ale Curții Constituționale, ale Curții Europene a Drepturilor Omului, ale Curții Europene de Justiție etc. În privința calificării celor săvârșite, legate de soluționarea spețelor, este necesară efectuarea analizei infracțiunii în funcție de elementele constitutive ale acesteia: obiectul, latura obiectivă, latura subiectivă, subiectul.

Totodată, audientul trebuie să realizeze delimitarea infracțiunii respective de faptele penale și nepenale conexe. Dacă în speță se consemnează comiterea cîtorva infracțiuni, toate acestea urmează a fi calificate, fiind efectuată analiza juridică integrală a fiecărei fapte infracționale. În ipoteza unei infracțiuni unice, alcătuite dintr-un șir de episoade ale activității infracționale, analiza juridică a infracțiunii trebuie realizată în ansamblu. Dacă acțiunile participanților la infracțiune se califică neunitar, calificarea se va face individual, cu referire la fiecare persoană care a luat parte la săvârșirea infracțiunii.

În variantele spețelor urmează să se explice de ce s-a modificat sau nu s-a modificat calificarea în comparație cu soluția inițială. În ipoteza dată, analiza juridică se va face doar în raport cu acele infracțiuni care nu au fost specificate în enunțarea soluției inițiale.

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Codul disciplinei	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea
		C	S	
F0	I	24	48	examen

TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

Nr.	Unități de conținut	Ore	
		C	S
1.	Componenta infracțiunii și pluralitatea de infracțiuni	2	4
2.	Participația	2	2
3.	Pedeapsa penală și individualizarea pedepselor	2	2
4.	Liberarea de răspundere penală și liberarea de pedeapsă penală	2	4
5.	Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării	2	4
6.	Măsurile de siguranță	-	2
7.	Infracțiuni contra vieții persoanei	4	4
8.	Infracțiuni contra sănătății persoanei	2	2
9.	Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei	-	2
10.	Infracțiuni privind viața sexuală	2	2
11.	Infracțiuni contra patrimoniului	4	6
12.	Traficul ilicit de droguri și precursori	-	2
13.	Infracțiuni economice	-	6
14.	Infracțiuni în domeniul transporturilor	2	2
15.	Banditismul, huliganismul	-	2
16.	Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică	-	2
	Total	24	48

III. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei „Drept penal”, audienții obțin următoarele competențe:

- respectarea deontologiei profesionale în polemica cu interlocutorii;
- acumularea dexterității de utilizare a limbajului juridico-penal și adaptarea acestuia la diverse medii socio-culturale;
- interpretarea normelor juridico-penale incluse în Partea Generală și Partea Specială a Codului penal;
- aplicarea regulilor de calificare a infracțiunii la soluționarea cazurilor practice;
- evaluarea corectitudinii sau incorectitudinii unor soluții din practica judiciară;
- reevaluarea procesului de incriminare, dezincriminare și reincriminare a faptelor prejudiciabile consacrate în Partea Specială a Codului penal;

- formularea unor recomandări teoretice în scopul îmbunătățirii calitative continue a legii penale în unison cu principiul legalității incriminării.

IV. OBIECTIVELE STANDARD ALE DISCIPLINEI

În baza studierii disciplinei Drept penal audientul trebuie

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să descrie dispozițiile penale în vigoare;
- să definească noțiunile legale și doctrinare utilizate în domeniul dreptului penal;
- să interpreteze normele de drept penal;
- să distingă infracțiunile care comportă anumite similitudini;
- să explice semnele obiective și subiective ale faptelor incriminate în Partea Specială a Codului penal;
- să identifice acele elemente constitutive ale infracțiunilor, care nu sînt specificate în mod expres în dispozițiile de incriminare corespunzătoare.

La nivel de aplicare:

- să determine soluțiile corecte pentru problemele de ordin practic vizînd materia dreptului penal;
- să stabilească legăturile dintre normele legii penale și normele de referință din actele normative extrapenale;
- să traducă în limbajul dreptului penal faptele ilegale de relevanță penală, desprinse din realitatea socială;
- să argumenteze criteriile de delimitare dintre infracțiuni și faptele ilegale nepenale;
- să aplice hotărîrile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în procesul de interpretare a normelor de drept penal;
- să compare noile instituții introduse atît în Partea Generală, cît și în Partea Specială a Codului penal, din perspectiva legii penale mai favorabile, precum și a soluțiilor ce se impun în rezolvarea cazurilor concrete deduse judecătii;
- să analizeze modelele de alternativă pentru normele penale speciale, caracterizate prin disfuncționalități tehnico-juridice;
- să organizeze într-un mod eficient procesul de studiere a unei componente de infracțiune concrete;
- să utilizeze metodele specifice dreptului penal în procesul de elucidare a esenței juridice a unei sau altei componente de infracțiune;
- să clasifice infracțiunile conform unor criterii fundamentate științific.

La nivel de integrare:

- să estimeze temeinicia teoriilor științifice alese ca suport la clarificarea naturii juridice a unei sau altei norme sau instituții de drept penal;
- să formuleze propuneri de compatibilizare a prevederilor normelor penale autohtone cu prevederile legislației europene;
- să propună instrumentarul teoretico-practic necesar ca suport la clarificarea naturii juridice a unei sau altei componente de infracțiune;
- să prezică evoluția pe termen scurt, mediu și lung a „literei și spiritului” normelor de drept penal;
- să programeze algoritmi de calificare în cazul unor infracțiuni determinate;
- să propună soluții funcționale pentru eficientizarea aplicării normelor și instituțiilor dreptului penal;

- să contribuie la culturalizarea juridică a beneficiarilor și destinatarilor legii penale;
- să evalueze perspectivele dezvoltării dreptului penal ca instrument de realizare a politicii penale în Republica Moldova;
- să realizeze redactarea rechizitoriilor și hotărârilor, elaborate de procurori și judecători în funcție, în planul verificării corespunderii acestora cu legea penală.

V. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

Subiectul 1.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea legală de componență a infracțiunii; - să realizeze caracterizarea elementelor componenței infracțiunii; - să determine importanța semnelor componenței infracțiunii; - să clasifice semnele componenței infracțiunii; - să clasifice componențele infracțiunilor în funcție de diverse criterii; - să argumenteze importanța componenței infracțiunii; - să evalueze coraportul dintre infracțiune și componența infracțiunii; - să definească în plan comparativ noțiunile de infracțiune unică și de pluralitate de infracțiuni; - să distingă formele pluralității de infracțiuni; - să determine natura juridică a repetării infracțiunii; - să compare concursul de infracțiuni cu repetarea infracțiunii; - să compare recidiva cu concursul de infracțiuni; - să determine condițiile stării de recidivă. 	<p><i>Componența infracțiunii și pluralitatea de infracțiuni</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Noțiunea și importanța componenței infracțiunii; • Elementele și semnele componenței infracțiunii; • Tipologia componenței infracțiunii; • Coraportul dintre infracțiune și componența infracțiunii; • Implicațiile unor prevederi din CEDO privind componența infracțiunii; • Pluralitatea de infracțiuni: noțiune și forme; • Trăsăturile comune ale formelor de pluralitate de infracțiuni; • Condițiile concursului de infracțiuni; • Condițiile stării de recidivă; • Forme și modalități ale concursului de infracțiuni și ale recidivei.

Subiectul 2.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să relateze despre participația penală ca formă a pluralității de infractori; - să distingă participanții la infracțiune și formele participației; - să determine particularitățile răspunderii penale a participanților la infracțiune; - să delimiteze implicarea la infracțiune de participația penală; - să determine natura juridică a actelor de coautorat; - să recunoască în practică participația nereușită, participația la infracțiunile cu subiect special, excesul de autor. 	<p><i>Participația</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Conceptul, natura juridică și condițiile participației; • Participanții la infracțiune: noțiune și diferențe specifice; • Formele participației: noțiune și diferențe specifice; • Răspunderea penală a participanților la infracțiune; • Favorizarea infractorului; • Gradul de dependență între participanți; • Contribuția creatoare și contribuția combativă de coautor.

Subiectul 3.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să determine specificul pedepsei penale în raport cu alte sancțiuni juridice; - să determine trăsăturile pedepsei penale; - să identifice scopul și funcțiile pedepsei penale; - să clasifice categoriile pedepselor penale în funcție de diverse criterii; - să determine categoriile pedepselor penale aplicate persoanelor fizice; - să determine categoriile pedepselor penale aplicate persoanelor juridice; - să argumenteze soluția alegerii categoriei de pedeapsă penală în cazul unei sancțiuni alternative; - să argumenteze necesitatea individualizării pedepselor; - să distingă formele de individualizare a pedepselor; - să determine mijloacele și criteriile de individualizare a pedepselor; - să clasifice și să determine circumstanțele agravante și cele atenuante; - să estimeze pericolul social al infracțiunilor săvârșite cu circumstanțe atenuante și al celor săvârșite cu circumstanțe agravante; - să determine efectele circumstanțelor agravante și ale celor atenuante; - să argumenteze soluția alegerii pedepsei în cazul concursului dintre circumstanțele agravante și cele atenuante; - să utilizeze adecvat prevederile normative privind aplicarea pedepsei penale; - să realizeze calcularea termenilor pedepsei și computarea arestului preventiv. 	<p style="text-align: center;"><i>Pedeapsa penală și individualizarea pedepselor</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Conceptul de pedeapsă penală; • Scopul și funcțiile pedepsei penale; • Clasificarea categoriilor pedepselor penale; • Caracterizarea categoriilor pedepselor penale aplicabile persoanei fizice/persoanei juridice; • Modalitatea de executare a pedepselor aplicabile persoanei fizice/persoanei juridice; • Criteriile generale de individualizare a pedepselor; • Individualizarea judiciară a pedepselor; • Aplicarea pedepsei: <ul style="list-style-type: none"> - aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege; - aplicarea pedepsei în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției; - aplicarea pedepsei pentru infracțiunea neconsumată; - aplicarea pedepsei pentru recidiva de infracțiuni; - aplicarea pedepsei pentru participație; - aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni; - aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe; aplicarea pedepsei în cazul executării hotărârii unui stat străin; • Modul determinării termenului pedepsei definitive în cazul cumulării diferitelor pedepse, al înlocuirii pedepselor, precum și al computării arestului preventiv.

Subiectul 4.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de liberare de răspundere penală; - să identifice temeiul și condițiile liberării de răspundere penală; - să caracterizeze tipurile liberării de răspundere penală; - să realizeze analiza comparativă a reglementării liberării de răspundere penală în legea penală în vigoare, în raport cu reglementarea în legea penală anterioară; - să estimeze eficiența diferitelor tipuri de liberare de răspundere penală; 	<p style="text-align: center;"><i>Liberarea de răspundere penală și liberarea de pedeapsă penală</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Noțiunea, temeiul și condițiile liberării de răspundere penală; • Tipurile liberării de răspundere penală. • Prescripția tragerii la răspundere penală: termene și efecte; • Aplicarea prescripției tragerii la răspundere penală în unele situații concrete; • Noțiunea și semnificația liberării de pedeapsă penală; • Categoriile liberării de pedeapsă penală;

<ul style="list-style-type: none"> - să distingă categoriile liberării de pedeapsă penală; - să transfere cunoștințele, referitoare la instituția liberării de pedeapsă penală, în situațiile din practica juridică; - să argumenteze alegerea categoriei liberării de pedeapsă penală; - să estimeze eficiența aplicării unei sau altei categorii a liberării de pedeapsă penală; - să compare liberarea de răspunderea penală cu liberarea de pedeapsa penală; - să aplice regulile prescripției executării sentinței de condamnare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Prescripția executării sentinței de condamnare.
--	---

Subiectul 5.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să compare trăsăturile diferitelor cauze care înlătură caracterul penal al faptei; - să identifice condițiile în care fiecare dintre cauzele, care înlătură caracterul penal al faptei, este legală; - să determine efectul fiecăreia dintre cauzele care înlătură caracterul penal al faptei; - să determine natura juridică a fiecărei cauze care înlătură caracterul penal al faptei; - să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală; - să clasifice cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; - să descrie condițiile aplicării cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; - să utilizeze instrumentarul dreptului penal pentru aplicarea adecvată a cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; - să estimeze efectele aplicării cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării. 	<p><i>Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Conceptul cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei; • Noțiunea, natura juridică, condițiile și efectele cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei prevăzute la art.36 – art.40¹ CP RM; • Comparația cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; • Amnistia; • Grațierea; • Împăcarea; • Noțiunea de antecedente penale. Stingerea antecedentelor penale; • Reabilitarea judecătorească. Deosebirea de reabilitarea persoanei în procesul penal.

Subiectul 6.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să distingă măsurile de siguranță de pedepsele penale; - să argumenteze necesitatea aplicării măsurilor de siguranță; - să determine natura juridică a măsurilor de siguranță; - să relateze despre principiile de aplicare și 	<p><i>Măsurile de siguranță</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Scopul și tipurile măsurilor de siguranță; • Aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter medical; • Aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter educativ; • Castrarea chimică;

executare a măsurilor de siguranță.	<ul style="list-style-type: none"> • Expulzarea; • Confiscarea specială.
-------------------------------------	--

Subiectul 7.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de omor; - să distingă omorul de faptele conexe penale și nepenale; - să stabilească trăsăturile caracteristice ale obiectului, laturii obiective, laturii subiective și subiectului infracțiunilor contra vieții persoanei; - să utilizeze instrumentarul dreptului penal în interpretarea și aplicarea normelor privind infracțiunile contra vieții persoanei; - să efectueze analiza juridico-penală a fiecăreia dintre infracțiunile contra vieții persoanei; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor contra vieții persoanei la soluționarea cazurilor practice. 	<p><i>Infracțiuni contra vieții persoanei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea doctrinară de omor; • argumentarea pericolului social sporit al infracțiunilor contra vieții persoanei; • elementele constitutive ale infracțiunilor contra vieții persoanei; • circumstanțele legale care agravează sau atenuază răspunderea pentru omor; • comparația între infracțiunile contra vieții persoanei; • rezolvarea controverselor privind incriminarea, calificarea infracțiunilor contra vieții persoanei.

Subiectul 8.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să definească noțiunea de vătămare a integrității corporale sau a sănătății; - să clasifice vătămarile integrității corporale sau ale sănătății; - să interpreteze criteriile (indicatorii) vătămarilor de orice grad ale integrității corporale sau ale sănătății; - să compare infracțiunile contra sănătății persoanei cu infracțiunile contra vieții persoanei; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor contra sănătății persoanei. 	<p><i>Infracțiuni contra sănătății persoanei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • indicatorii de vătămare a integrității corporale sau a sănătății; • determinarea gradului de gravitate a vătămării integrității corporale sau a sănătății în conformitate cu Regulamentul Ministerului Sănătății nr.99/2003; • analiza juridico-penală a infracțiunilor contra sănătății; • delimitarea infracțiunilor contra sănătății de faptele conexe penale și nepenale; • comparația între infracțiunile contra sănătății persoanei.

Subiectul 9.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute în Capitolul III al Părții Speciale; - să utilizeze termenii tehnico-juridici de specialitate la aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile contra libertății, cinstei și demnității persoanei; - să distingă răpirea unei persoane de privațiunea ilegală de libertate, traficul de ființe umane – de traficul de copii etc.; - să utilizeze prevederile instrumentelor internaționale la interpretarea dispozițiilor din 	<p><i>Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute în Capitolul III al Părții Speciale; • compararea unor infracțiuni prevăzute în Capitolul III al Părții cu unele infracțiuni contra familiei și minorilor, contra justiției etc.; • comparația între infracțiunile contra libertății, cinstei și demnității persoanei;

<p>Capitolul III al Părții Speciale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să interpreteze prevederile din Capitolul III al Părții Speciale în conformitate cu hotărârile explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție. 	<ul style="list-style-type: none"> • utilizarea prevederilor extrapenale • la aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute în Capitolul III al Părții Speciale.
--	--

Subiectul 10.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute în Capitolul IV al Părții Speciale; - să clasifice infracțiunile privind viața sexuală; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor contra inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei la soluționarea cazurilor practice; - să aplice hotărârea explicativă în materie a Plenului Curții Supreme de Justiție la interpretarea dispozițiilor din Capitolul IV al Părții Speciale; - să distingă infracțiunile contra inviolabilității sexuale a minorilor de celelalte infracțiuni privind viața sexuală, având ca victimă minorul; - să recomande perfecționarea normelor privind infracțiunile contra inviolabilității sexuale a minorilor. 	<p><i>Infracțiuni privind viața sexuală</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptul de infracțiuni privind viața sexuală; • trăsăturile caracteristice ale infracțiunilor prevăzute în Capitolul IV al Părții Speciale; • tipologia infracțiunilor privind viața sexuală; • comparație între infracțiunile privind viața sexuală; • caracterul complex al infracțiunilor contra inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei; • coautoratul, complicitatea, tentativa etc. în cazul infracțiunilor contra inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei; • elementele constitutive ale infracțiunilor contra inviolabilității sexuale a minorilor; • problema corelării vârstei victimei cu vârsta subiectului în cazul infracțiunilor contra inviolabilității sexuale a minorilor

Subiectul 11.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze noțiunea de sustragere; - să distingă sustragerea de faptele conexe penale și nepenale; - să determine formele sustragerii; - să recomande perfecționarea terminologică a reglementărilor privind sustragerile; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor săvârșite prin sustragere; - să utilizeze întreaga gamă a metodelor de interpretare la identificarea înțelesului normelor care incriminează sustragerile; - să se servească de hotărârea explicativă în materie a Plenului Curții Supreme de Justiție; - să identifice specificul infracțiunilor contra patrimoniului având scop de cupiditate, care nu sînt săvârșite prin sustragere sau care au o natură mixtă, în raport cu sustragerile; - să stabilească trăsăturile particulare ale infracțiunilor contra patrimoniului, comise fără scop 	<p><i>Infracțiuni contra patrimoniului</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • criteriile de sistematizare a infracțiunilor contra patrimoniului; • noțiunea doctrinară de sustragere; • cadrul reglementar și tipologia componentelor de sustragere; • problemele practicii judiciare privind infracțiunile săvârșite prin sustragere; • influențele calității textului incriminărilor cu privire la infracțiunile săvârșite prin sustragere asupra procesului de aplicare a acestor incriminări; • comparația între infracțiunile contra patrimoniului săvârșite prin sustragere; • analiza juridico-penală a infracțiunilor contra patrimoniului, altele decît cele săvârșite prin sustragere; • rezolvarea controverselor privind încadrarea juridică a infracțiunilor contra

<p>de cupiditate, față de celelalte infracțiuni contra patrimoniului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să distingă șantajul de samavolnicie și de alte infracțiuni conexe; - să determine corect semnele obiective și subiective ale șantajului; - să realizeze corect calificarea infracțiunilor contra patrimoniului, altele decât cele săvârșite prin sustragere. 	<p>patrimoniului, altele decât cele săvârșite prin sustragere;</p> <ul style="list-style-type: none"> • problemele optimizării cadrului normativ al infracțiunilor contra patrimoniului.
---	---

Subiectul 12.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute la art.217, 217¹-217⁶, 218 și 219 CP RM; - să evalueze gradul de pericol social al fiecăreia dintre faptele incriminate la art.217, 217¹-217⁶, 218 și 219 CP RM; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute la art.217, 217¹-217⁶, 218 și 219 CP RM. 	<p>Traficul ilicit de droguri și precursori</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementele constitutive ale faptelor infracționale incriminate la art.217, 217¹-217⁶, 218 și 219 CP RM; • interpretarea normelor care prevăd răspunderea pentru infracțiunile prevăzute la art.217, 217¹-217⁶, 218 și 219 CP RM; • disocierea unor infracțiuni prevăzute la art.217, 217¹-217⁶, 218 și 219 CP RM; • soluționarea controverselor privind aplicarea răspunderii penale pentru traficul ilicit de droguri și precursori.

Subiectul 13.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să formuleze noțiunea de infracțiuni economice; - să identifice tipurile infracțiunilor economice; - să efectueze caracterizarea generală a faptelor infracționale incriminate în Capitolul X din Partea Specială; - să aplice arsenalul actelor normative extrapenale la interpretarea normelor privind infracțiunile economice; - să distingă infracțiunile economice de faptele conexe penale și nepenale; - să utilizeze adecvat hotărârile explicative în materie a Plenului Curții Supreme de Justiție; - să prognozeze evoluția cadrului reglementar privind infracțiunile din Capitolul X al Părții Speciale; - să optimizeze procesul de calificare a infracțiunilor economice; - să propună îmbunătățirea calității dispozițiilor incriminatoare referitoare la infracțiunile economice. 	<p>Infracțiuni economice</p> <ul style="list-style-type: none"> • tipurile infracțiunilor economice; • elementele constitutive ale faptelor infracționale prevăzute în Capitolul X al Părții Speciale; • criteriile de distincție dintre infracțiunile economice și faptele conexe penale și nepenale; • coautoratul, complicitatea și tentativa la infracțiunile economice; • problemele calificării faptelor incriminate în Capitolul X al Părții Speciale a Codului penal a RM.

Subiectul 14.	
Obiective	Unități de conținut
<ul style="list-style-type: none"> - să utilizeze actele internaționale și naționale 	<p>Infracțiuni în domeniul transporturilor</p>

<p>relevante la interpretarea prevederilor din Capitolul XII al Părții Speciale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - să utilizeze adecvat prevederile extrapenale și hotărârea explicativă în materie a Plenului Curții Supreme de Justiție la aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile în domeniul transporturilor; - să clasifice infracțiunile în domeniul transporturilor; - să distingă infracțiunile în domeniul transporturilor de faptele conexe penale și nepenale; - să construiască algoritmul de calificare pentru fiecare dintre infracțiunile în domeniul transporturilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • tipologia infracțiunilor în domeniul transporturilor; • metodologia încadrării juridice a faptelor infracționale incriminate în Capitolul XII al Părții Speciale; • disocierea infracțiunilor în domeniul transporturilor de infracțiunile de alt gen și de unele contravenții administrative; • comparația între infracțiunile în domeniul transporturilor; • soluționarea controverselor legate de aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile în domeniul transporturilor.
--	---

Subiectul 15.	
<p style="text-align: center;">Obiective</p> <ul style="list-style-type: none"> - să formuleze noțiunea de bandă; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor de banditism și de huliganism; - să utilizeze hotărârile explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție la interpretarea art.283 și 287 CP RM; - să delimiteze infracțiunea de huliganism de contravenția de huliganism nu prea grav; - să delimiteze infracțiunea de banditism de infracțiunea de tâlhărie săvârșită cu aplicarea armei, de un grup criminal organizat. 	<p style="text-align: center;">Unități de conținut</p> <p style="text-align: center;"><i>Banditismul. Huliganismul</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.283 și 287 CP RM; • problema concursului de infracțiuni și a concurenței de norme în cazul infracțiunilor de banditism și huliganism; • respectarea principiului legalității la aplicarea răspunderii penale pentru banditism și huliganism; • criteriile de distincție dintre infracțiunea de huliganism și faptele conexe penale și nepenale.

Subiectul 16.	
<p style="text-align: center;">Obiective</p> <ul style="list-style-type: none"> - să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute în Capitolul XV al Părții Speciale; - să clasifice infracțiunile prevăzute la art.324-332 CP RM; - să argumenteze necesitatea incriminării faptelor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică; - să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute la art.324, 327-329, 332 CP RM la soluționarea cazurilor practice; - să determine trăsăturile subiectului infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică; - să utilizeze metodele științei dreptului penal în studiul semnelor obiective și subiective ale infracțiunilor incriminate la art.325, 326 și 330¹ CP RM. 	<p style="text-align: center;">Unități de conținut</p> <p style="text-align: center;"><i>Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tipologia faptelor infracționale incriminate în Capitolul XV al Părții Speciale; • trăsăturile caracteristice ale infracțiunilor prevăzute la art.324-332 CP RM; • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la 324, 327-329, 332 CP RM; • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.325, 326 și 330¹ CP RM; • disocierea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică de faptele conexe penale și nepenale.

VI. SUGESTII PENTRU ACTIVITATEA INDIVIDUALĂ A AUDIENȚILOR

SUBIECTE/PROBLEME	FORME DE REALIZARE	MODALITĂȚI DE EVALUARE
1. Aplicarea legii penale în timp: principii și reglementări	<ol style="list-style-type: none"> 1. Referate/rezumatate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza generalizărilor practicii judiciare. 4. Analiza datelor statistice. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - publicarea rezumatelor; - participarea la conferințe științifice;
2. Persoana juridică ca subiect al infracțiunii: trăsături individualizante	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elaborarea tezelor anuale. 2. Studiu de caz. 3. Studii. 4. Proiecte. 5. Referate. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice; - elaborarea și publicarea articolelor.
3. Pregătirea de infracțiune și tentativa de infracțiune: asemănări și deosebiri	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu de caz. 2. Proiecte. 3. Referate. 4. Portofoliu. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
4. Răspunderea penală a participanților la infracțiune	<ol style="list-style-type: none"> 1. Studiu de caz. 2. Referate/rezumatate. 3. Proiecte. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
5. Locul motivului și scopului în mecanismul psihologic al vinovăției	<ol style="list-style-type: none"> 1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte. 3. Portofoliu. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la conferințe științifice; - prezentarea rezultatelor.
6. Eroarea de drept penal: esență și modalități	<ol style="list-style-type: none"> 1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte. 3. Studiul practicii judiciare. 	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor.
7. Măsurile de siguranță: natura juridică și principiile de aplicare	<ol style="list-style-type: none"> 1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte. 3. Studiul practicii judiciare. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor;

		- prezentarea rezultatelor.
8. Castrarea chimică – o nouă măsură de siguranță în legea penală a RM: argumente <i>pro</i> și <i>contra</i>	1. Referate/Articole științifice. 2. Proiecte. 3. Portofoliu.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
9. Aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni	1. Studiul practicii judiciare. 2. Proiecte. 3. Referate/rezumatate	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor.
10. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei: condiții și efecte	1. Referate/rezumatate. 2. Studii.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.
11. Liberarea de răspunderea penală: concept și tipologie	1. Referate/rezumatate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza generalizărilor practicii judiciare. 4. Portofoliu.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - publicarea rezumatelor.
12. Formele participației	1. Proiecte. 2. Referate/rezumatate.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice;
13. Calcularea termenelor pedepsei și computarea arestului preventiv	1. Studiu de caz. 2. Referate/rezumatate. 3. Proiecte.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
14. Condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei	1. Studiu de caz. 2. Analiza cazurilor de fapt. 3. Studii. 4. Portofoliu.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice; - elaborarea și publicarea articolelor.
15. Liberarea de pedeapsă a minorilor	1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
16. Categoriile de pedepse aplicate persoanelor juridice, cu excepția autorităților publice	1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
17. Individualizarea pedepselor	1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte.	- participarea la conferințe științifice;

	3. Studiul practicii judiciare.	- elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
18. Aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe	1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte. 3. Studiul practicii judiciare.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
19. Aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ: regimul juridic	1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte. 3. Studiul practicii judiciare.	- participarea la conferințe științifice; - prezentarea rezultatelor.
20. Reabilitarea judecătorească: condiții și efecte	1. Referate/rezumatate. 2. Proiecte. 3. Portofoliu.	- participarea la conferințe științifice; - prezentarea rezultatelor.
21. Împăcarea părților: condiții și efecte	1. Proiecte. 2. Studiul practicii judiciare. 3. Portofoliu.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
22. Controverse privind protecția produsului concepțiunii în legea penală a Republicii Moldova	1. Referate/rezumatate. 2. Studii. 3. Portofoliu.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.
23. Probleme și soluții de unificare semantică a terminologiei normative penale în cazul infracțiunilor contra sănătății persoanei	1. Referate/rezumatate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza cazurilor de fapt.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor.
24. Impactul consimțământului victimei traficului de ființe umane asupra încadrării și individualizării pedepsei penale	1. Studiu de caz. 2. Analiza cazurilor de fapt. 3. Studii. 4. Portofoliu.	- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice; - elaborarea și publicarea articolelor.
25. Infracțiunile privind viața sexuală: probleme de tehnică legislativă	1. Proiecte. 2. Referate/rezumatate.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - participarea la conferințe științifice.

<p>26. Impactul incapacității sexuale a făptuitorului asupra încadrării faptei în baza art.171 CPRM</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza cazurilor de fapt.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor.</p>
<p>27. Probleme de aplicare a clauzei de impunitate pentru fapta de raport sexual cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani, prevăzute la alin.(2) art.174 CP RM</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studii. 3. Portofoliu.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.</p>
<p>28. Răpirea unei persoane săvârșită datorită vătămării intenționate grave: probleme de încadrare</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studii. 3. Portofoliu.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.</p>
<p>29. Probleme de interpretare ale șantajului soldat cu alte urmări grave</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studii. 3. Portofoliu.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.</p>
<p>30. Problema combaterii traficului de droguri în atenția legii penale</p>	<p>1. Proiecte. 2. Referate/rezumate. 3. Studiu de caz.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - participarea la conferințe științifice.</p>
<p>31. Cauzele de nefuncționare a unor norme juridico-penale care stabilesc răspunderea pentru infracțiuni economice</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza cazurilor de fapt.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - publicarea rezumatelor.</p>
<p>32. Premisele incriminării faptei de practicarea ilegală a activității financiare</p>	<p>1. Studii. 2. Portofoliu. 3. Referate/rezumate.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice; - elaborarea și publicarea articolelor.</p>

<p>33. Concurența normelor penale care stabilesc răspunderea pentru infracțiunile economice</p> <p>34. Erorile judiciare admise la aplicarea răspunderii penale pentru unele infracțiuni în domeniul transporturilor</p>	<p>1. Studiu de caz. 2. Analiza cazurilor de fapt. 3. Studii. 4. Portofoliu.</p> <p>1. Studiu de caz. 2. Analiza cazurilor de fapt. 3. Studii. 4. Portofoliu.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice; - elaborarea și publicarea articolelor.</p> <p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice; - elaborarea și publicarea articolelor.</p>
<p>35. Infracțiuni în domeniul transporturilor: probleme de tehnică legislativă</p>	<p>1. Proiecte. 2. Referate/rezumate.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - participarea la conferințe științifice.</p>
<p>36. Problemele răspunderii pentru banditism</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studii.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - participarea la conferințe științifice.</p>
<p>37. Delimitarea banditismului de tâlhărie, săvârșită cu aplicarea armei, de un grup criminal organizat</p>	<p>1. Referate/rezumate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza cazurilor de fapt.</p>	<p>- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - publicarea rezumatelor.</p>

38. Efectele amendamentelor operate prin Legea nr.277 din 18.12.2008 asupra calității aplicării normei de incriminare prevăzute la art.287 CP RM.	1. Referate/rezumate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza cazurilor de fapt.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - publicarea rezumatelor.
39. Subiectul coruperii pasive	1. Studiu de caz. 2. Referate/rezumate. 3. Proiecte.	- participarea la conferințe științifice; - elaborarea articolelor; - prezentarea rezultatelor.
40. Impactul modificărilor operate prin Legea nr.245 din 02.12.2011 și Legea nr.78 din 12.04.2012 asupra calității aplicării normelor de incriminare prevăzute la Capitolul XV al Părții Speciale a legii penale a RM	1. Referate/rezumate. 2. Studiu de caz. 3. Analiza cazurilor de fapt.	- prezentarea rezultatelor; - elaborarea articolelor; - publicarea rezumatelor.

VII. EVALUAREA DISCIPLINEI

A. Mostră evaluare curentă:

I. Tema seminarului: *Banditismul și huliganismul (2 ore)*

I. **Conținuturi:**

- Elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.283 și 287 CP RM;
- Problema concursului de infracțiuni și a concurenței de norme în cazul infracțiunilor de banditism și huliganism;
- Respectarea principiului legalității la aplicarea răspunderii penale pentru banditism și huliganism;
- Criteriile de distincție dintre infracțiunea de huliganism și faptele conexe penale și nepenale.

II. **Obiective de referință**

- să formuleze noțiunea de bandă;
- să aplice regulile de calificare a infracțiunilor de banditism și de huliganism;
- să utilizeze hotărârile explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție la interpretarea art.283 și 287 CP RM;

- să delimiteze infracțiunea de huliganism de contravenția de huliganism nu prea grav;
- să delimiteze infracțiunea de banditism de infracțiunea de tâlhărie săvârșită cu aplicarea armei, de un grup criminal organizat.

III. Sugestii metodice:

Activități de predare-învățare

<i>Sarcini de nivelul I (Cunoaștere și înțelegere)</i>	<i>Modalități de realizare</i>
1. Formulați noțiunea de bandă. 2. Relatați despre modalitățile normative ale infracțiunii de banditism. 3. Interpretați sintagma „acțiuni care, prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism sau obraznicie deosebită ” utilizată în art.287 CP RM. 4. Definiți noțiunea „alte obiecte pentru vătămarea integrității corporale sau sănătății” în contextul infracțiunilor prevăzute la alin.(3) art.287 CP RM. 5. Descrieți modalitățile normative ale infracțiunii de huliganism. 6. Relatați despre momentul de consumare a infracțiunii de banditism și huliganism	<ul style="list-style-type: none"> • Expunere; • Dezbateri; • Explicație.
<i>Sarcini de nivelul II (Aplicare)</i>	<i>Modalități de realizare</i>
1. Delimitați infracțiunea de huliganism de contravenția de huliganism nu prea grav. 2. Aplicați regulile de calificare pentru infracțiunile de banditism și de huliganism. 3. Caracterizați elementele constitutive ale infracțiunii de banditism și huliganism. 4. Determinați deosebirile dintre infracțiunea de banditism (art.283 CP RM) și infracțiunea de tâlhărie (art.188 CP RM). 5. Argumentați dacă se încalcă sau nu principiul <i>non bis in idem</i> în cazul aplicării concursului de infracțiuni dintre art.287 și art.152 CP RM, dacă violența aplicabilă cu ocazia săvârșirii acțiunilor intenționate care încalcă grosolan ordinea publică se concretizează într-o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății.	<ul style="list-style-type: none"> • Analiză comparativă; • Brainstorming; • Dezbateri; • Expunere argumentativă; • Demonstare.

<i>Sarcini de nivelul III (Integrare)</i>	<i>Modalități de realizare</i>
1. Selectați și evaluați sentințele de condamnare pronunțate în baza art.283 și art.287 CP RM. 2. Estimați rolul hotărârilor explicative relevante ale Plenului Curții Supreme de Justiție la interpretarea art.283 și 287 CP RM. 3. Proiectați o prevedere normativă care ar conține definiția noțiunii de bandă și elaborați o notă explicativă la acest proiect. 4. Soluționați problema concursului de infracțiuni și a concurenței de norme în cazul infracțiunilor de banditism și huliganism.	<ul style="list-style-type: none"> • Brainstroming; • Demonstrare; • Expunere argumentativă.

Probleme, abordări care depășesc cadrul curricular, dar pot constitui sfera de interes al unor audienți:

<i>Subiecte / probleme</i>	<i>Modul de realizare</i>
1. Respectarea principiului legalității la aplicarea răspunderii penale pentru banditism și huliganism. 2. Examenul critic al art.287 CP RM prin prisma condițiilor de legalitate la nivel de incriminare, desprinse din jurisprudența CEDO și perfecționarea dispoziției art.287 CP RM, astfel încât aceasta să obțină mai multă precizie.	1. Referat științific; 2. Referat aplicativ 3. Studiul experienței naționale și străine

Activități de evaluare

A. Test-grilă

1. Identificați care din următoarele condiții nu se referă la noțiunea de bandă:
 - a) să fie stabilă;
 - b) să fie înarmată;
 - c) să fie constituită din cel puțin trei persoane.

2. Infracțiunea de banditism se consideră consumată:
 - a) din momentul organizării bandei armate, chiar dacă n-a fost săvârșit nici un atac asupra persoanelor fizice sau juridice;
 - b) din momentul atacului asupra persoanelor fizice sau juridice;
 - c) din momentul survenirii unor consecințe determinate.

3. Identificați soluția de încadrare în ipoteza confecționării armelor în scopul utilizării acestora în cadrul atacurilor săvârșite de către membrii unei bande:
- art.42 alin.(5) și art.283 CP RM, adică complice la infracțiunea de banditism;
 - art.290 CP RM, adică purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor, sustragerea lor;
 - art.283 CP RM, adică banditism.
4. În cazul infracțiunii de banditism, forma și tipul vinovăției se exprimă în:
- intenție directă;
 - intenție indirectă;
 - intenție directă și indirectă.
5. Identificați care din următoarele variante corespunde modalităților normative ale infracțiunii de huliganism:
- acțiuni intenționate care exprimă o lipsă vădită de respect față de societate;
 - acțiuni care prin conținutul lor, se deosebesc printr-un cinism;
 - acostarea jignitoare în locurile publice a persoanei fizice.
6. Identificați soluția de încadrare în ipoteza în care violența aplicabilă cu ocazia săvârșirii acțiunilor intenționate care încalcă grosolan ordinea publică se concretizează într-o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății:
- art.287, adică huliganism;
 - art.287 și art.151 CP RM, adică huliganism în concurs cu vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății;
 - art.151 CP și art.354 Cod contravențional, adică infracțiunea de vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății și contravenția de huliganism nu prea grav.
7. Huliganismul este o componentă de infracțiune:
- materială;
 - formală;
 - formal-materială.
8. Linia de demarcare dintre infracțiunea de huliganism (art.287 CP) și contravenția de huliganism nu prea grav (art.354 Cod Contravențional), rezidă în:
- modul comiterii infracțiunii;
 - consecințele ce rezultă din fapta comisă;
 - prezența acțiunilor adiacente.
9. Violența în contextul infracțiunii de huliganism, se concretizează în:
- vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății;
 - vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;
 - vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății.

10. Care din următoarele semne ale laturii obiective sînt obligatorii în cazul infracțiunii de huliganism:
- locul comiterii infracțiunii;
 - modul comiterii infracțiunii;
 - timpul comiterii infracțiunii.

B. Testare

Subiectul I. Huliganismul

- 1.1. Identificați modalitățile normative ale infracțiunii de huliganism.
- 1.2. Argumentați dacă se încalcă sau nu principiul *non bis in idem* în cazul aplicării concursului de infracțiuni dintre art.287 și art.152 CP RM, dacă violența aplicabilă cu ocazia săvîrșirii acțiunilor intenționate care încalcă grosolan ordinea publică se concretizează într-o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății.
- 1.3. La 18 decembrie 2010, ora 21:30, Murgoci, aflîndu-se, în stare de ebrietate alcoolică, în cazinoul „Club Fortuna” din or. Drochia, a înjurat-o pe casiera Andronic din cauză că aceasta a refuzat să-i dea gratuit o sticlă de vodkă și i-a aplicat multiple lovituri cu nunciaki în regiunea craniului, cauzîndu-i traumă cranio-cerebrală deschisă cu plagă a țesuturilor moi ale capului, fractură dublă a osului pe dreapta, vătămări ce au necesitat tratament medical timp de 22 de zile.

Încadrați cele comise de Murgoci. Argumentați răspunsul.

Care vor fi consecințele pentru Murgoci, dacă se va stabili că anterior el a mai fost condamnat pentru huliganism?

Subiectul II. Banditismul

- 2.1. Identificați formele de exprimare a laturii obiective ale infracțiunii de banditism.
- 2.2. Determinați cinci deosebiri dintre infracțiunea de banditism (art.283 CP RM) și infracțiunea de tîlhărie (art.188 CP RM).
- 2.3. Decideți asupra necesității calificării prin concurs (art.145 – „Omorul intenționat” și art.283 – „Banditismul”), în cazul în care după constituirea unei bande armate, un membru al acesteia săvîrșește un omor intenționat.

IV. Referințe bibliografice:

- 📖 Codul penal al Republicii Moldova, adoptat la 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2002. – Nr.128-129.
- 📖 Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „*Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism*”, nr.4 din 19.06.2006 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2007, nr.1, p.11-15.
- 📖 Brînză S., Ulianovschi X., Stati V., Grosu V., Țurcanu I. Drept penal. Partea Specială. – Chișinău, 2005.

- 📖 Brînză S., Stati V. Drept penal: Partea Specială. Vol.II. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
- 📖 Brînză S. Dificultățile aplicării de către instanțele judecătorești a art.287 CP RM. Reflecții teoretice cu implicații practice // Revista Institutului Național de Justiție, 2007, nr.1-3, p.68-74.
- 📖 Brînză S., Stati V. O nouă viziune asupra noțiunii „intenții huliganice” // Revista Națională de Drept, 2007, nr.10, p.20-25.
- 📖 Brînză S., Stati V. Unele aspecte ale practicii de aplicare a răspunderii penale pentru fapta de huliganism (art.287 CP RM) // Revista Națională de Drept, 2008, nr.5, p.2-10.
- 📖 Brînză S., Stati V. Problema răspunderii penale pentru fapta de huliganism agravat (alin.(3) art.287 CP RM) // Revista Națională de Drept, 2008, nr.6, p.2-11.
- 📖 Visterniceanu E. Delimitarea tâlhăriei de banditism // Revista Națională de Drept, 2002, nr.2, p.49-50.
- 📖 Коммисаров В.С. Бандитизм и другие тяжкие преступления против общественной безопасности. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
- 📖 Уголовное право. Часть Особенная / Под ред. Н.И. Ветрова и Ю.И. Ляпунова. – Москва: Новый Юрист, 1998.
- 📖 Уголовное право. Часть Особенная / Под ред. И.Я. Козаченко, З.А. Незнамова, Г.П. Новосёлова. – Москва: Норма-Инфра·М, 1998.

VIII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Surse normative și explicative:

1. Constituția Republicii Moldova (adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.1994) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 1994. –Nr.1.
2. Codul penal al Republicii Moldova (adoptat la 18.04.2002) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2002. –Nr.128-129.
3. Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (mai 1974-iulie 2002). – Chișinău, 2002.
4. Culegere de hotărâri explicative. Curtea Supremă de Justiție (octombrie 2003 – decembrie 2005). – Chișinău, 2006.
5. Sinteza practicii judiciare (1989-1999). – Chișinău, 1999.
6. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție în materie penală (2008-2010): Culegere. – Chișinău, 2012.

Monografii, manuale, tratate, ediții periodice

1. Antoniu G. Tentativa (doctrină, jurisprudență, drept comparat). – București: Editura Societății Tempus, 1995.
2. Antoniu G. Vinovăția penală. – București: Editura Academiei Române, 1995.
3. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. ș.a. Codul penal comentat și adnotat. – Chișinău, 2005.
4. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. ș.a. Codul Penal al Republicii Moldova: Comentariu. (Legea nr.985-XVI din 18.04.2002. Cu toate modificările operate până la republicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-79/195 din 14.04.2009. Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). – Chișinău: Sarmis, 2009.
5. Boroș A. Infrațiuni contra unor relații de conviețuire socială. – București, 1998.
6. Boroș A. Drept penal. Partea Generală. – București: All Beck, 1999.
7. Boroș A. Infrațiuni contra vieții. – București, 1999.
8. Botezatu Ig. Răspunderea penală pentru escrocherie. – Chișinău: Cartier, 2010.
9. Botnaru S., Grama M., Șavga A., Grosu V. Drept penal. Partea Generală. – Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
10. Brînză S. Infrațiuni contra proprietății. – Chișinău, 1999.
11. Brînză S. Infrațiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei. – Chișinău, 1999.
12. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
13. Brînză S., Ulianoschi X., Stati V., Grosu V., Țurcanu I. Drept penal. Partea Specială. – Chișinău: Cartier, 2005.
14. Brînză S., Stati V. Drept penal: Partea Specială. Vol.I. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
15. Brînză S., Stati V. Drept penal: Partea Specială. Vol.II. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
16. Bulai C. Manual de drept penal. Partea Generală. – București: ALL, 1997.
17. Cioclei V. Mobilul în conduita criminală. – București: ALL Beck, 1999.
18. Crijanovschi S. Aspecte teoretice și practice ale infracțiunii de șantaj. – Chișinău:

- CEP USM, 2012.
19. Dumneanu L., Mutu-Strulea M. Album de scheme la Dreptul penal. Partea Specială. – Chișinău: CEP USM, 2005.
 20. Explicații teoretice ale Codului penal român / Sub red. lui Dongoroz V. 4 vol. – București, 2003.
 21. Eșanu A. Infrațiuni legate de prelevarea organelor sau țesuturilor umane în reglementarea legislației penale contemporane. – Chișinău: CEP USM, 2009.
 22. Eșanu A. Culegere de spețe la Drept penal (Partea Specială): Material metodico-didactic. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 23. Gîrla L. Aspecte teoretice și practice asupra infracțiunii de pruncucidere. – Chișinău: CEP USM, 2005.
 24. Grama M. Participanții la infracțiune și particularitățile răspunderii lor. – Chișinău: CEP USM, 2004.
 25. Grama M., Botnaru S., Șavga A. ș.a. Drept penal: Partea generală. Vol.I. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2012.
 26. Hadîrca Ig. Răspunderea penală pentru infracțiunile săvârșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora. – Chișinău: CEP USM, 2008.
 27. Ionuș R.G. Implicații juridico-penale asupra consimțămîntului victimei. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 28. Manea V. Răspunderea penală pentru acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor. – Chișinău: CEP USM, 2010.
 29. Mîndru I. Amnistia și grațierea. – București: ALL, 1998.
 30. Moraru V. Confiscarea specială în dreptul penal. – București: All, 1997.
 31. Mutu-Strulea M. Analiza juridico-penală a spălării banilor. – Chișinău: CEP USM, 2006.
 32. Popescu D. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante – criteriu de bază al individualizării și aplicării pedepsei penale // Analele Științifice ale USM. Vol.I, Seria “Științe socioumanistice”. – Chișinău, 2001.
 33. Prodan S. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 34. Stati V. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de insovabilitate. – Chișinău: CEP USM, 2003.
 35. Stati V. Infrațiuni în care mijlocul de transport apare ca obiect material sau ca mijloc de săvârșire a infracțiunii. – Chișinău: CEP USM, 2010.
 36. Streteanu F. Concursul de infracțiuni. – București: Lumina Lex, 1999.
 37. Șavga A. Conceptul fazelor de desfășurare a activității infracționale și formele infracțiunii // Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria “Științe socioumanistice”. Vol. I. – Chișinău, 2002.
 38. Ștefănuț R. Infracțiunea de violare de domiciliu în legislația Republicii Moldova și în cea a României. Studiu de drept comparat. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 39. Timofei S. Răspunderea penală pentru infracțiunile în domeniul concurenței. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 40. Țurcan I. Răspunderea penală pentru coruperea pasivă. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 41. Ulianovschi X. Participația penală. – Chișinău, 2000.

42. Vidaicu M. Aspecte juridico-penale ale eutanasiei. – Chişinău: Sirius, 2009.
43. Visterniceanu E. Răspunderea penală pentru tâlhărie. – Chişinău: Tipografia Centrală, 2006.
44. Vreamea I. Evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. – Chişinău: CEP USM, 2003.
45. Аликперов Х. Освобождение от уголовной ответственности. – Москва-Воронеж: НПО МОДЭК, 2001.
46. Асланов Р.М. Преступления против государственной власти. – Санкт-Петербург, 2003.
47. Бойко А.И., Родина Л.Ю. Контрабанда. – Санкт-Петербург, 2002.
48. Бойцов А., Волженкин Б. Уголовный закон: действие во времени и пространстве. – Санкт-Петербург, 1993.
49. Бойцов А.И. Преступления против собственности. – Санкт-Петербург, 2002.
50. Бородин С.В. Преступления против жизни. – Санкт-Петербург, 2003.
51. Бузынова С.П. Множественность преступлений и ее виды. - Москва, 1988.
52. Власов И.С., Тяжкова И.М. Ответственность за преступления против правосудия. – Москва, 1978.
53. Волженкин Б.В. Квалификация взяточничества. – Ленинград, 1984.
54. Волженкин Б.В. Мошенничество. – Санкт-Петербург, 1998.
55. Волженкин Б.В. Преступления в сфере экономической деятельности (экономические преступления). – Санкт-Петербург, 2002.
56. Гаухман Л.Д., Максимов С.В. Ответственность за преступления против собственности. – Москва, 1997.
57. Ковалев М.И. Соучастие в преступлении. – Екатеринбург, 1999.
58. Козлов А. Учение о стадиях преступления. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002.
59. Коммисаров В.С. Бандитизм и другие тяжкие преступления против общественной безопасности. – Санкт-Петербург, 2003.
60. Кригер Г. Добровольный отказ от совершения преступления. – Москва, 1975.
61. Кругликов Л., Васильевский А. Дифференциация ответственности в уголовном праве. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
62. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений. – Москва: Юристъ, 1999.
63. Кузнецов А.П., Изосимов С.В. Ответственность за служебные преступления. – Санкт-Петербург, 2004.
64. Лопашенко Н.А. Преступления в сфере экономики: авторский комментарий к уголовному закону. – Москва: Волтерс Клувер, 2007.
65. Музыка А.А., Багиров С.Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк. – Хмельницкий: Изд-во Хмельницкого университета управления и право, 2009.
66. Рарог А. Квалификация преступлений по субъективным признакам. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
67. Рарог А.И. Настольная книга судьи по квалификации преступлений: Практическое пособие. – Москва: Проспект, 2006.
68. Таргабаев А.Н. Ответственность в уголовном праве. – Красноярск, 1994.

69. Ткачевский Ю.М. Освобождение от отбывания наказания. – Москва, 1970.
70. Якушин В. Ошибка и ее уголовно-правовое значение. – Казань, 1988.